

«Bærekraftig landbruk»

Østerrike – Vorarlberg september 2017

Birger B Bull

Fylkesleder Troms Bonde og Småbrukarlag

Vorarlberg

Studietur i regi av Alliansen Ny landbrukspolitikk – med Per Olaf Lundteigen og Christian Zurbocher

- Jeg ble med fordi jeg er i nasjonal politikkutviklingsgruppe i NBS
- Besøk hos ulike produsenter og aktører i landbruket
- Turen hadde ett særlig fokus på bærekraftig produksjon og tilpassinger til EU regelverk som evner å ivareta små og store bruk innenfor ett grovmasket EU system
- Finne ordninger som kan være aktuelle for norsk landbruk

Bundesland Vorarlberg Østerrike

- Vestligste regionen i Østerrike
- Ca 378 000 innbyggere
- Mest folk i Rihndalen
- 2601km², 96 kommuner
- Konservativt styresett
- Ekstrem alperegion i øst

- Ca 4000 gårdsbruk i drift
- Mye grovfor og gress, mye beiteland
- Familiebruk og 80% deltidsbønder
- 1400 melkeprodusenter og 30 meierier
- Snittavdrått på 7200kg, denne ønsker man ikke å øke
- Stor sæterdrift – 525 sætre med ysting på 130, sætermelk og «høymelk» er best betalt

Reisebrevene

Landbruksskolen

«En region med en meget helhetlig tankegang omkring jordbruk og jordbrukets betydning og status. Her har alle bruk en verdi og bruk UNDER 20 mål får ekstra tilskudd fordi de har og en verdi og produksjon. Regionen har en politikk der tilskudd fra EU og staten TOPPES OPP av regionen og de vrir disse ordningene for å passe til deres småbruk og fjellandbruk. Dette betaler seg mange ganger i form av stor sysselsetting og mangfoldig lokalt næringsliv som leverer og videreforedler til og fra landbruket. De har landbruksskole fra 14 år, der de lærer ALT en bonde trenger å vite noe om. Agronomi, slakt, foredling, ysting, maskiner, husflid, håndarbeid, turisme, bar (!), Servering, markedsføring, salg, plantelære, kretsløp, mikroorganismer etc etc. I tillegg til dette går alle landbrukselever rett over i en ny utdanning og tar ett yrkesfag til så på 5 år fra 14 til 19 år lærer de to fag og kommer ut som MEGET attraktive arbeidstakere, med høy status i samfunnet. Denne regionen tenker helhetlig og begynner fra starten, her snakkes jordbruket opp!»

NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG

«Høymelk»

Bregenserwald i Voralberg, økologisk melkekuproduksjon med såkalt "høymelk" . 230 daa jord.

Det er ikke lov å bruke silo om du skal ha høyeste melkepris, denne bonden har opp mot 5 kr pr l fordi han leverer etterspurt kvalitet. Kyrne får ikke kraftfor og de melker ca 5200 l pr år, halvparten av "gode" norske kyr.

Alle kyrne har horn i løsdrifta, og det krever mer plass, men meieriet lager en spesiell ost av hornkyrmelk, så han får bedre betalt for melka da.

Han har ikke kostnader på dyrlege og kyrne blir mye eldre enn i vanlig produksjon.

Enga pløyes ikke og han har tørrmøkk for å tilbakeføre mest mulig mikroorganismer til jorda.

Alt komposteres først. Han har derfor veldig lave maskinkostnader.

Fjøsen er påbygget i 2011, nytt av året er gårdsbutikk, ysteri og seminarrom med storkjøkken.

Det er bolighus i enden av fjøset, helt vanlig her nede. Utnytte plass og ta vare på jorda.

Solcelle på halve fjøstaket og "gratis" strøm.

De får investeringsstøtte til solcelle, dyrerom, ysteri etc. Men ikke til seminarrom og gårdsbutikk.

Det tar banken seg av.

De kunne levd av melkeproduksjonen men bygger for neste generasjon og vil skape mer verdier på gården og utnytte kretsløpet bedre.

I Voralberg får de betalt mer tilskudd om de beholder store trær på enga, om de høster bratte areal, steller kanter og kulturlandskap etc.

Men de har høy status i lokalsamfunnet og lokale folk har betalingsvilje for dyrevelferd og bærekraftig produksjon.

Det er en rød tråd i landbrukspolitikken her nede, verdsetting og status, betalingsevne og det at bøndene

MÅ drive godt og alt skal se pent ut.

«Deltidsbonden»

I Voralberg er det 80% deltidbønder. Dette fordi alle bønder lærer flere fag på skolen og det er ett krav til å ha utdanning om du skal kjøpe eller drive landbruk. Bøndene skal ha en produksjon tilpasset ressursene i den enkelte gård og da bør du ha flere ben å stå på.

Storbønder har gjerne nok med sin produksjon og tar ut prisen sin på store volum og mindre tilskudd.

Småbønder har høyere tilskudd og en jobb til, men de utgjør altså 80% av bondestanden og de skaper landskapet og en enorm verdiskaping for leverandører, turisme, foredling osv osv.

Denne bonden har 10 kyr og har akkurat investert i nytt løsdriftsfjøs med høytørke og høykran.

Fjøsen står midt i ett villastrøk og han har ett døgnåpent kjøleskap der naboene henter melk, yogurt, egg og ost, mens pengene legges i en boks på bordet.

Han trenger ikke betale mva på dette om han selger for under 330.000 kr.

Meieriet tar melkeprøver hver dag på det han leverer dit og Mattilsynet har ingenting å innvende på slikt salg.

Han har bygget for neste generasjon sier han, det går ikke i noen betydelig pluss med en slik investering men det er viktig å holde bruket i drift, ta vare på jorda og produsere mat. Han har ett verdisyn på det å produsere mat som han deler med hele regionen.

Hjemme er det mange som og driver i nullresultat etter investeringer i store fjøs, men disse springer hele dagen med 200% stilling uten lønn. Han her jobber ved siden av og har dermed full inntekt, for fjøsen betaler seg.

Og han jobber antageligvis mindre enn enkelte satsingsbønder i norge, til betydelig bedre totalresultat.

Fantastisk morsomt å se en ny fjøs til 10 kyr, og det er hevet over enhver tvil at dette har stor verdi og betydning for både matproduksjon og samfunnet.

«Honning og Sprit»

Vi er innom en lokal produsent av honning og sprit!

Han har ca 130 bikuber og destilleri med tilhørende butikk.

Ca 750 produkter, hvorav 250 lager han selv, 250 lager andre på deres råvarer og resten er innkjøp og videresalg.

Flere i samme bransjen i dalen satset store penger og fikk avtale med kjeder, som resulterte i at kjedene bestemte både produktet og prisen, og kastet de ut om de ikke fikk bestemme rabatten og.

Disse er nå konkurs eller avviklet.

Han er satset på å ha hånd om hele sin verdikjede og produsere kvalitet til høy pris.

Selger 25% på nett, 40% til turister og 35% lokalt.

Men han fremholdt viktigheten av det lokale som unikt.

Hvis folk skal handle hos han må han handle hos dem. Han investerte 17 mill i nytt anlegg og alt ble gjort lokalt.

Dette gir ringvirkninger og henger sammen med statusen til jordbruket og håndverkerne.

Han kjøper tonnevis med frukt fra lokale bønder og mye honning, honningen betaler han 120 kr pr kg for, noe som er en høy pris.

Han driver utdanning av birøktere over 2 år og disse får så starte opp med hans utstyr til de står på egne ben.

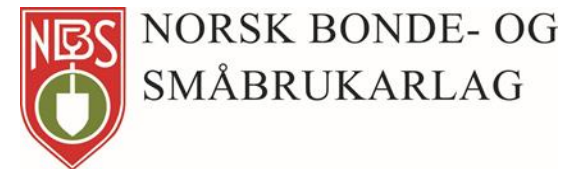
Han får ingen tilskudd til birøkting eller brenning og fikk kun investeringsstøtte til å skape nye arbeidsplasser. Dette drives rent markedsmessig.

Det må være den beste delikatessebutikken jeg noen gang har vært i!

«Gris»

Denne grisebonden driver stort med slaktegris og smågris. I 1979 la han om til gris fordi han makset ut melkekvoten uten å tjene nok.

Han bygde til 3000 gris pr år og utvidet etterhvert til 6000 med salg på verdensmarkedet uten at økonomien ble bedre. Han bestemte seg for å ta en total gjennomgang av drifta og bygget på 2000 tallet gårdsslakteri, reduserte til 1400 gris, inn med halm i hele fjøsen, tripplet plassen pr dyr, bygde utegård til smågrisen og skiftet fokus fra kvantitet til kvalitet. Han har inngått avtaler med kvalitetsbevisste restauranter, slakter grisene skikkelig feite med god marmorering og langtidsmodner ALT kjøtt.

Prisen på kjøttet inkl fett og bein ligger nå på ca 45 kr pr kg i snitt og det er uten noen form for pristilskudd.

Han har to slaktere ansatt og leieslakter 450 storfe, 1500 småfe og 1800 gris for andre.

Han har en markedsvogn som selger 3 dager i uken, gårdsutsalg, catering og eget anlegg for selskap med servering og bar.

Han har og biogassanlegg med 3,3 mill kwh pr år og han har 7 fast ansatte og 10 deltidsansatte på gården.

Han anser at han er sin egen lykkes smed ettersom han driver i de mest lettdrevne områdene, ikke har tilskudd på dyr og er avhengig av at markedet betaler.

"Da må du levere det folk vil ha, med en produksjon de liker å se og en kvalitet og dyrehelse de er fornøyd med"

Han sier de har tatt ett bevisst valg bort fra den politikken EU fremmet for gris og de har lyktes med å produsere bærekraftig kvalitet

Tilskuddene

TOP UP prinsippet

Driftsvansketilskudd

- Individuelt på hver gård, etter poengsystem

Miljøprogrammet

- Biodiversitet, Beiting og slått, Sætring og gjeting, Dreining i økologisk retning
- Unngå bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel

Investeringsstilskudd

- Lang løpetid, krav til inntjening men ikke krav til produksjonsøking(!)
- Mer finmasket og oppdelt, mer behovsprøvd

Spesielle tilskudd

- Tilskudd til berging av storfe med helikopter, tilskudd til taubaner, tilskudd til ultrasmå bruk
- Tilskudd til sæterhus, tilskudd til å IKKE bruke rundball, forsyning av ufremkommelige sætre med helikopter etc etc

Sammenhenger og oppsummering

- Status
- Pris
- Kvalitet
- Kraftfor

Hva bør vi gjøre? Hva kan vi lære?

Takk for meg!

NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG

